

Bakgrund

Innan vår hembygdsförening bildades 1971 fanns det ett antal personer som lade grunden till vår förening och vår bygds historia. Oavlönade och med brinnande intresse studerade och registrerade de landskapsbilden, tog till vara äldre föremål, lyssnade och tecknade ned fynd och berättelser från förr. Det lite märkliga var dock att ingen av dessa personer varken var födda eller uppväxta i Björklinge utan flyttade in och blev kvar här under hela sina liv. Här gör vi en kort tillbakablick och berättar om vilka de var, och vad de gjorde.

Hembygdsarbete i äldre tider

På 1800-talet hade intresset för den folkliga kulturen i stort sett endast utgått från akademiskt utbildade personer och inte från den breda allmänheten.

Senare i början på 1900-talet kom händelser som unionsupplösningen från Norge, och efter det en utbredd nationalism och så småningom stridigheter i Europa som gav upphov till första världskriget 1914. När sen freden och industrialiseringen kom ändrades levnadssättet, och många i hela Sverige började inse värdet av att spara och dokumentera den folkliga kulturen i sin hembygd. Troligen bidrog också den allmänna rösträtten 1921 till framsteg inom samhälle och kultur, då kvinnor fick allt mer att säga till om. Det gick som en våg genom Sverige och flera hembygdsföreningar bildades, dock inte i Björklinge, men intresset fanns här också för ett antal framsynta personer som insåg värdet av just vår bygd.

Richard Dybeck

En av de tidigare händelserna var när Arkeologen Richard Dybeck under 14 dagar gjorde en inventering av fornfynd i bygden år 1864. Man kan bl.a läsa om en mycket unik bildsten som visar ryttare till häst, troligen från 500-talet men den stod inte att finna då, och man har ännu inte funnit trots att flera har letat i Ramsjö.

Dybeck skriver: "I Ramsjö vidsträckta gärde äro flere spridde högar, och namnen Kungshögen, Kungsskriftet och Kunggrind tyda på stället forna märklighet. Runstenen står lutande på Kungsskriftet".

I *Upplands Fornminnesförenings Tidskrift för år 1882* står: "Sägnen förmäler, att ett slag stått härstädes, då en konung stupat. Detta skall hafva skett samma år, som Björklinge kyrka afbrändes"

De första pionjärerna

En av de allra första pionjärerna i Björklinge var vår skollärare och organist **Carl Gustaf Lundegren** uppväxt och utbildad i Uppsala. Lundegren var den person som drev frågan och fick mark till plats för skola och skolträdgård av Greve Magnus Piper på Sandbro, ägare till denna mark i Tibble vid den tiden. Han hade följt Dybecks fornminnesinventering med stort intresse 1864. Lundegren var själv både kunnig och intresserad och hade redan påbörjat och dokumenterat en del av bygdens fornlämningar som också hade resulterat i en beskrivning av Björklinge från den tiden. En beskrivningen som har inspirerat andra efter honom.

I början av 1900-talet kommer en ny lärare till Björklinge, nämligen **Fredrik Nathanael Lindgren**. Han var född i Sköns församling i Västernorrlands län och tjänstgjorde i Björklinge som både lärare och kantor från c:a 1910 fram till sin pension 1945. Han blev också mycket intresserad av ortens förflutna, forskade i och skrev om kyrkans, skolans och fattigvårdens historia i Björklinge, anteckningar som nu finns bevarade i Björklinge kyrkas arkiv. Förutom en del egna kompositioner gjorde han också uppteckningar av mycket folkmusik, samlade och skrev ned historier om gamla Björklinge-spelmän. Dessa uppteckningar och historier finns på Dialekt- och Folkminnesarkivet i Uppsala. Vi kan också nämna att sonen Alf Lindgren mycket berömd i hela Sverige för sitt tekniska kunnande bidrag till sin fars och även vårt föreningsarbete.

En tredje mycket drivande person var **John David Eriksson** född 1878 vanligen kallad endast J.D. Han kom som 16 åring till Björklinge från Dalby församling utanför Uppsala med sina föräldrar som då övertagit ett jordbruk i Ramsjö Björklinge. Endast 22år gammal fick J.D. sina första kommunala uppdrag, samma år övertog han sina föräldrars gård och drev lantbruk under många år. Redan 1925 arrangerade han en utställning där det förevisades en rikhaltig samling av verktyg, tenn, silver samt några rariteter som t.ex. Karl den 12´s bibel, en mässhake från 1400-talet och mycket mera skrev UNT. Man omnämner honom också som "Riksantikvariens ombud" som gjorde ett synnerligen betydelsefullt arbete i ett stort antal skrifter. Se hans sammanställning Om 1800-talet i skriften "Björklinge Förr o Nu" 1980.

Vi som levde jämsides med honom under de åren han utförde sina fornstudier och samlande till museet förstod nog aldrig hans storhet i form av kunskap och betydelse för bygden. Bland gemene man fanns det liten förståelse i samhället för vad JD verkligen kunde och betydde. Det gav sig i uttryck av att man ofta skämtade om hans lite stötiga sätt att prata, ställa frågor och uttrycka sig. Så här efteråt kan man konstatera att hans arbete var otroligt värdefullt för vår bygd. År 1915 företog antikvarien d:r Ture Arne utgrävning av gravhögar vid Ramsjö. "Där fick jag vara med och sätta mig in i fornforskningens metoder" skriver J.D.

Första Musée boden

Något senare, år 1935 samlade dåvarande kyrkoherden i Björklinge **Gunnar Hultgren** representanter för samtliga ungdomsorganisationer i Björklinge för att gemensamt anordna en "sockendag". Vid det tillfället bildades ett samarbetsutskott, som benämndes Björklingedagens Hembygdsutskott. Och Björklinge-dagen blev en folkfest, som anordnades under en lång följd av år söndagen efter midsommar. Det bidrog en hel del till att befolkningen i trakten fick ytterligare en känsla för ort och gemenskap. Under kriget anordnades också bygdespel i prästgårdsparken.

Andra personer inom kyrkan som t.ex **Gert Borgenstierna**, **Nils Hällström**, och **Lars Ridderstedt** m.fl fortsatte på inslagen bana och stöttade känslan för hembygden. Sen får vi inte glömma alla de personer i **Björklinge komunfullmäktige** som under alla år medverkade till att bygga och forma vår ort fram till 1970 innan vi gick upp i Uppsala kommun.

		
<p>C.G Lundegren</p>	<p>F.N Lindgren</p>	<p>J.D Eriksson</p>

Hjalmar Eriksson född 1896 i Söderbykarl i Roslagen. 1923 blev Hjalmar Eriksson ordinarie lärare i Björklinge. Här stannade han livet ut och här kom han att göra sin stora hembygdsvårdande insats tillsammans med FN, JD och Sven Wallström bl. a. som mångårig ordförande i Björklinge-dagens hembygdsutskott. Ordförandeskapet innebar en mycket aktiv period för föreningen med inventeringar, fornvård, föreläsningar m.m. på programmet. Få lärde känna Björklingebygden så väl som Hjalmar Eriksson. Trots den starka samhörighet han fick med denna bygd längtade han dock alltid tillbaka till sin barndomsbygd Söderbykarl, som en gång väckte hans stora intresse för uppländsk kulturhistoria. Ända sedan 1915 var Hjalmar Eriksson medlem i Upplands fornminnesförening. Samma år som nya forntids utgrävningar ägde rum i Björklinge. 1968 erhöll han Upplands fornminnesförenings förtjänstmedalj. Tidigt på 1900-talet karterade han och J.D. socknens största sammanhängande gravfält från Forsby till Axlunda. *"Våra iakttagelser sammanfattade vi i en liten volym, som vi överlämnades till Riks antikvarie ämbetet"*. skrev Hjalmar.

Sven Wallström född 1914 men avled endast 58 år gammal. Han var född och uppvuxen i Uppsala. Efter folkskolläraryxamen verkade han som lärare i Björklinge. Han var en stor kännare av uppländsk allmogekultur. Hans kunskaper och stora intresse för hembygdsrörelsen kom alltid till nytta på ett för hembygdsföreningarnas verksamhet konstruktivt och stimulerande sätt. I Björklinge kom Sven Wallström att verka under sina sista fjorton år. Insatserna här blev många och betydande. Det var självklart att han skulle ingå som ledamot i den av kommunfullmäktige tillsatta hembygdsvårdskommittén i Björklinge, den kommitté som 1968 övertog uppgifterna från Björklingedagens hembygdsutskott. I hans åtaganden ingick vidare att vara föreståndare för museisamlingarna i Björklinge efter J.D. Erikssons död. Under sina sista år var Sven Wallström också ledamot av Upplands fornminnesförenings valnämnd och 1968 tilldelades han deras förtjänstmedalj.

Gun Wallström Ing. F:1920 i Nyeds församling Värmland har gjort oerhört mycket inom vår förening under årens lopp. Redan i början på 1960-talet undervisade hon och maken Sven i skolan om äldre tider och visade föremål o redskap från förr. Gun hade en enastående förmåga att hitta uppgifter i alla möjliga arkiv och finna det som var värdefullt vetande om vår bygd. Hon arbetade under ett antal år vid ULMA, som då hette Dialekt- och folkminnesarkivet. Under sin tid som arkivarie var hon en flitig fältarbetare och bidrog med många inspelade intervjuer till arkivets fonogramavdelning. Merparten av intervjuerna gjorde hon, naturligt nog, i Björklinge. De flesta av dessa intervjuer förvaras idag i Språk- och folkminnesinstitutet (Sofi) i Arkivcentrum i Uppsala. Dessutom tog hon initiativet till att ge ut vår förenings årliga skrift och har författat över 150st artiklar i "Björklinge förr och nu."

		
Hjalmar Eriksson	Sven Wallström	Gun Wallström

REFERENSER

Upplands fornminnesförenings tidskrift, Årsboken Uppland, Uppsala Nya Tidning arkiv, M.fl.

Denna sista sida behöver inte publiceras utan kan ses som ett underlag till ovanstående endast"

Några händelser i vår hembygd

- 1853 Vår skollärare C.G Lundegren utverkar en donation om 1 tunnland jord för skolhus av Greve M Piper på Sandbro
- 1860 Klockare C.G. Lundegren ger ut en Beskrivning över Björklinge socken
- 1864 C.G. Lundegren följer Rickard Dybeck under 14 dagars fornlämningsinventering.
- 1900 J.D. Eriksson gör en första uppteckning av förhållandena i Tibble och börjar tala om ortens värde i förgångens tid inom dåvarande kommunalpolitik.
- 1905 Ivar Larsson i Gränby tar tillvara ett 300år gammalt solur som han senare 1962 skänker till museet.
- 1906 Logen Godtemplarlokalen uppförs med frivilliga krafter
- 1915 År 1915 företog antikvarien D:r Ture Arne utgrävning av gravhögar vid Ramsjö.
- 1918 Arkeologen Dr Ture Johnsson Arne gjorde utgrävningar i Tibble Björklinge
- 1921 Kvinnor får rösträtt och man genomför en föremålsinventering i Björklinge socken.
- 1925 Johan Sandler kom och anordnade en folkhögskolekurs. I samband med den arrangerades en utställning av gamla bruksföremål som då lade grunden till Björklinge Museum. En bod från Gränby skänktes och ställdes upp i klockbacken och där ordnade J.D. Eriksson med alla insamlade bruksföremål så länge han levde.
- 1926 I juni förevisade J.D. Eriksson bruksföremål i Björklinge för Vendels hembygdsförening och kyrkorestaureringskommitté kunde man läsa om i Uppsala Nya Tidning då.
- 1929 J.D. Eriksson får Kungliga Vitterhetsakademins jetong för sina förtjänster i kultur och hembygdsarbetet.
- 1930 Sportklubben IRON bildas vid ett möte i Godtemplarlokalen.
- 1935 År 1935 samlade dåvarande kyrkoherden i Björklinge Gunnar Hultgren representanter för samtliga ungdomsorganisationer i Björklinge för att gemensamt anordna en ”sockendag”. Vid det tillfället bildades ett samarbetsutskott, som benämndes Björklingedagens Hembygdsutskott. Björklingedagen blev en folkfest, som anordnades under en lång följd av år söndagen efter midsommar,
- 1940 Bygdespel anordnades i prästgårdsparken under 40-talet.
- 1944 Invigning av Gås Anders statyn av konstnären Bror Hjort ställs upp nedanför kyrkan, Kyrkoherden Gert Borgenstierna talar. Samma år får J.D. Eriksson Upplands fornminnesförenings första medalj.
- 1952 Björklinge och Viksta slås ihop till en storkommun.
- 1955 Fyra gårdar brann ned i Läby, hela samhället var hotat av elden och samma år inträffade den omskrivna och fruktansvärda s. k. Dalbodaolyckan, där en Volkswagenbil vid omkörning av en motorcyklist sammanstötte med en lastbil och alla sex i Volkswagenbilen dödades.
- 1958 Björklinge landskommuns vapen fastställdes av Kungl. Maj:t den 7 mars
- 1960 Sven o Gun Wallström undervisar i skolan om äldre tider och gamla föremål på 60-talet
- 1967 Gun & Sven Wallström deltar i Upplands Fornminnesförening som representanter för Björklinge.
- 1968 Både Hjalmar Eriksson och Sven Wallström tilldelas Upplands fornminnesförenings medaljer.